

12. febrúar 2004

Skattaleg staða launþega erlendra starfsmannaleiga

Að undanfögnu hefur umræða staðið um skattalega stöðu launþega sem ráðnir eru af erlendum starfsmannaleigum til að vinna hér á landi. Málavextir eru í þessum tilvikum þeir af fyrirtæki sem er skattskyld hér á landi óskar eftir að ráða starfsmenn í gegnum erlenda starfsmannaleigu. Hin erlenda starfsmannaleiga leigir starfsmennina til íslenska fyrirtækisins. Launþegar erlendu starfsmannaleigunnar koma hingað til lands í tiltekinn tíma til að vinna fyrir íslenska fyrirtækið. Starfsmenn sem ráðast til starfa á grundvelli samninga um útleigu á vinnuafli bera hér á landi ýmist fulla og ótakmarkaða skattskyldu samkvæmt 1. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt og eignarskatt, eða takmarkaða skattskyldu samkvæmt 1. tölul. 3. gr. sömu laga. Ræðst það af því hversu lengi dvöl þeirra er hér á landi. Í því felst m.a. að þeim ber að skila hér framtali samkvæmt 90. gr. laga nr. 90/2003. Í 3. gr. laga nr. 90/2003 er sérstaklega kveðið á um að takmarkaða skattskyldu beri þeir menn sem stunda atvinnu hér á landi „á grundvelli samninga um útleigu á vinnuafli, þótt dvöl þeirra eða starf vari 183 daga eða skemur á sérhverju 12 mánaða tímabili“.

Á þessum grundvelli er ljóst að innlenda fyrirtækið ber ábyrgð á staðgreiðslu af launum hinna erlendu starfsmanna eins og annarra launamanna sem hér starfa tímabundið. Ákvæði 3. og 7. gr. laga nr. 45/1987, um staðgreiðslu opinberra gjalda ber að skýra til samræmis við þetta. Því er ljóst að innlenda fyrirtækið er jafnan staðgreiðsluskyldur launagreiðandi vegna staðgreiðslu af launum starfsmanna sem það ræður til starfa samkvæmt samningum um útleigu á vinnuafli, enda leiði könnun á sambandi aðila í ljós að skattalegt réttarsamband þeirra sé með þeim hætti að líta beri á það sem samband launamanns og launagreiðanda í skattalegu tilliti. Samkvæmt þessu er lítið svo á að samningur skattskylds fyrirtækis við erlenda starfsmannaleigu um að hún láti í té starfsmenn geti aldrei breytt stöðu skattskylda fyrirtækisins sem launagreiðanda. Innlenda fyrirtækið ber því allar skyldur sem launagreiðandi gagnvart starfsmönnum og ber það þar með allar skyldur sem launagreiðandi samkvæmt lögum nr. 45/1987, um staðgreiðslu opinberra gjalda og lögum nr. 113/1990, um tryggingagjald. Innlenda fyrirtækinu ber því að halda eftir staðgreiðslu af launum starfsmanna ásamt því að greiða tryggingagjald af launum. Með sama hætti ber því að standa skil á launaframtali. Því ber jafnframt að gera grein fyrir launagreiðslum á launamíðum samkvæmt 92. gr. laga nr. 90/2003, um tekjuskatt og eignarskatt.

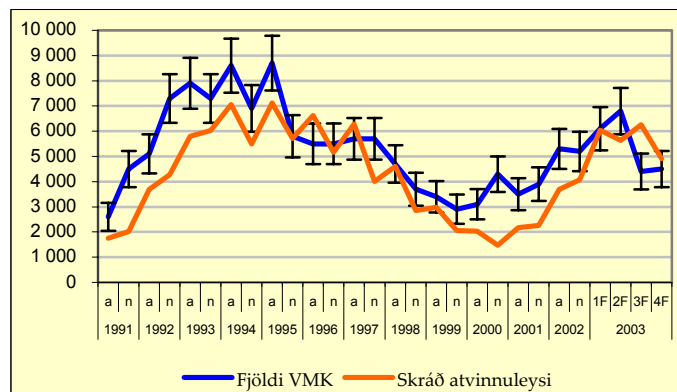
Tvenns konar mælingar á atvinnuleysi

Á meðfylgjandi mynd er annars vegar sýndur fjöldi skráðra atvinnulausa samkvæmt atvinnuleysissskráningu Vinnuálastofnunar (VMS) og hins vegar heildarfjöldi atvinnulausa í úrtakskönnunum Hagstofunnar (VMK). Fram til 2003 sýnir skráða atvinnuleysið tölur fyrir sömu mánuði og VMK fór fram í (apríl og nóvember) en í fyrra er sýnt meðaltal hvers ársfjórðung. Sýnd eru svo kölluð öryggismörk fyrir hinar metnu tölur úr VMK en þau má túlka þannig að 95% líkur séu á því að rétt tala liggi á milli ytri marka sem þarna eru sýnd. Skilgreining VMK á atvinnulausum einstaklingi er að viðkomandi sé ekki ráðinn til vinnu en sé að leita eftir vinnu og tilbúinn að hefja störf innan tveggja vikna. Hluti þeirra sem eru skráðir atvinnulausir er í vinnu (aðallega í hlutastörfum og skráður atvinnulaus að hluta) en hluti svarar því neitandi að verið sé að leita að vinnu sem viðkomandi væri tilbúinn að taka. Þeir einstaklingar teljast ekki til vinnuafslins samkvæmt skilgreiningu VMK. Þessu til viðbótar er allstór hópur sem er án atvinnu en er ekki skráður atvinnulaus. Fyrir árið 2002 voru atvinnulausir taldir 5.300 að meðaltali samkvæmt VMK, þar af voru 2.700 á atvinnuleysissskrá en 2.600 atvinnulausir án þess að vera á skrá. Um 1.400 manns töldust vera á atvinnuleysissskrá án þess að uppfylla skilgreiningu VMK á atvinnuleysi.

Þrátt fyrir mismunandi skilgreiningar á atvinnuleysi hafa þessar tölur fylgst nokkuð vel að en fjöldi í VMK hefur þó oftast verið nokkuð hærri en skráð

atvinnuleysi. Mestu munar að þegar atvinnuleysi er að aukast eru metnu tölurnar hærri, sennilega vegna þess að þá er fólk að missa vinnuna sem ekki hefur skráð sig atvinnulaust, ýmist vegna þess að það telur sig ekki eiga rétt á bótum, telur sig munu fá vinnu fljótlega eða jafnvel vill ekki þiggja bætur.

Skráð og mælt atvinnuleysi

Heimild: Vinnuálastofnun og Hagstofa Íslands.

Tölurnar eru líkar þegar atvinnuleysið er stöðugt eða minnkandi. Seinni hluta 2003 bregður svo við að VMK metur færri atvinnulausa en skráðir eru tvo ársfjórðunga í röð enda þótt skráð atvinnuleysi sé innan öryggismarka talnanna úr VMK á síðasta ársfjórðungi. Það hefur ekki komið fyrir áður svo neinu nemi og þess vegna er ekki auðvelt að túlka það sem þarna kemur fram. Vinnuálastofnunarir eru nú gerðar jöfnum höndum allt árið en voru áður einungis framkvæmdar tvisvar á ári. Það kann að eiga sinn þátt í að skýra það frávik sem tölurnar gefa í skyn.

Áætlun um framboð vinnuafsls 2004

Fjármálaráðuneytið hefur áætlað framboð vinnuafsls eftir kyni, landshlutum og mánuðum fyrir árið 2004. Framboðið vinnuafli er sá hópur sem er í vinnu eða atvinnulaus en tilbúinn til starfa. Þessar tölur eru notaðar af Vinnuálastofnun við útreikning á hlutfallslegu atvinnuleysi í hverjum mánuði. Til grundvallar er framreikningur ráðuneytisins á mannfjölda á starfsaldri í hverjum landshluta. Framboð vinnuafsls er nokkuð breytilegt yfir árið og er dreifing á fjölda í staðgreiðslugögnum notuð til útreiknings á þessari dreifingu. Framboð vinnuafsls er mest yfir há sumarið og síðan í desember en minnst yfir há veturinn. Þarna munar mestu um atvinnuþátttöku skólafólks.

Mat ráðuneytisins á framboðnu vinnuafli er mælt í ársverkum sem er eldri viðmiðun um vinnuálag, þótt vitað sé að ekki er um hárrétta vinnuálagsmælingu að ræða. Vinnuálastofnun mælir síðan tapaða vinnudaga og því er reynt að meta magnstærðir bæði í teljara og nefnara þegar hlutfall atvinnuleysis er reiknað. Vitað er að þessar tölur eru ekki fullkomnar og þær eru ekki leiðréttar eftir, enda hafa tölur um ársverk ekki verið gefnar út eftir árið 1997. Engu að síður er áfram talið rétt að reikna þessar tölur með sem líkust-um hætti þannig að langar tímaráðir um atvinnuleysi raskist sem minnst.

Ráðuneytið áætlar að framboðið vinnuafli vaxi um 0,9% á yfirstandandi ári frá 2003. Hlutfallsleg aukningin er mest á Austurlandi, eins og vænta mátti en því næst á Suðurnesjum og höfuðborgarsvæðinu. Á Vesturlandi, Vestfjörðum og Norðurlandi vestra er reiknað með að framboðið vinnuafli verði minna í ár en í fyrra. Upplýsingar um framboð vinnuafsls eftir landshlutum, kyni og mánuðum eru [hér](#).

Tekjur ríkissjóðs jan-december		
12 mánaða breytingar, %	2001-2002	2002-2003
Skatttekjur alls	4,3	8,7
Tekjuskattar	4,4	12,2
Tryggingagjöld	7,0	12,3
Eignarskattar	3,1	-21,4
Veltuskattar	3,8	9,1
Tekjur alls	5,8	11,1

Gjöld ríkissjóðs jan-december		
12 mánaða breytingar, %	2001-2002	2002-2003
Almenn mál	12,4	2,0
Félagsmál	13,4	11,6
Atvinnumál	6,1	12,3
Vaxtagjöld	5,8	-16,0
Önnur útgjöld	12,1	16,0
Gjöld alls	11,5	8,9

Greiddsluafkoma ríkissjóðs jan-december		
M.kr.	2002	2003
Handbætt fé frá rekstri	-16.300	-19.108
Hr. lánsfjárfjöfnuður	-4.133	11.843
Afborgun lána	-32.298	-30.702
Br. lánsfjárfjöfnuður	-45.431	-26.359
Lántökur	42.914	24.749
Greiddsluafkoma	-2.518	-1.610

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breytingar, %	2002	2003
Verðbólga - febrúar 2004	1,5	2,3
Kjarnaverðb. 1.- febr. 2004	2,3	2,5
Launavísitala - desember	5,4	5,4
Heildarvelta janúar-október	-1,9	0,0
Smá.velta janúar-október	-0,9	1,3
Atvinnuleysi - desember	3,0	3,1